

մայ մարդասպանը կ'երթար կը կանգնէր ապաստանի քաղաքի մը դրան առջև ու իր պարագան կը ներկայացնէր այդ քաղաքի ծերերուն: Անոնք պարտաւոր էին անմիջապէս ներս ընդունելու եկուորը: Ապա ծերերու ժողովը կը դատէր ու կը վճռէր ապաստանեալին անմեղութիւնը կամ յանցապարտութիւնը: Եթէ անկեալ յանցաւոր գտաւ ուէր՝ արեան վրիժառուին ձեռքը կը յանձնուէր, իսկ եթէ անպարտ՝ այն ատեն կըրնար այդ քաղաքին մէջ մնալ մինչև պաշտօնի վրայ եղող քահանայապետին մահը, պայմանաւ որ անկէ դուրս չէլլէր, որպէսզի չսպաննուէր արեան վրիժառուին կողմէ: Ապա քանի որ քաղաքին մէջ այս բռնադատեալ բնակիչները կրնար երկարատեւ ըլլալ, վասնզի քանի մը քահանայապետներ պաշտօնավարած են քառասունէն մինչև յիսուն տարի ու չտարբեր՝ տասնըհինգէն քսան տարի: Որպէսզի ականայ մարդասպանը կարենար ապահովութեան մէջ ապ-

րիլ՝ Օրէնքը կը հրամայէր աղէկ պահպանել ապաստանի քաղաքը տանող ճամբաները (Թիւք ԼԵ. 12-28, Բ. Օրէնք ԺԹ. 3-13):

Մովսէս Ռորդանանի արեւելեան կողմը երեք ապաստանի քաղաքներ որոշեց. Բոսոր՝ Խուբէնի ցեղին մէջ, Գաղատայի Ռամովթը՝ Կադի ցեղին մէջ և Բասանի Կադովթը՝ Մանասէի ցեղին մէջ (Բ. Օրէնք Գ. 41-43), ու պատուիրեց որ Քանանի երկրը գրաւուելէն վերջ ուրիշ երեք քաղաքներ ալ այնտեղ որոշուին (Բ. Օրէնք ԺԹ. 2, 7, 9): Առաջին Յեսու որոշեց այդ երեք քաղաքները. Կադովթայի Կադուբ՝ Նեփթալիմի ցեղին մէջ, Սիւքեմ՝ Սփրիմի լեռներուն մէջ ու Քերքոն՝ Յուդայի լեռներուն մէջ (Յեռ. Ի. 2-9):

Ղեւտացիներուն յանձնուեցու ապաստանեալներու խնամքը ու ղեւտական քաղաքներու կարգին դառուեցան ապաստանի քաղաքները:

Հայացոց՝ Մ. Ն. Ն.

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

ՀՈԳԵԼՈՅՍ Տ. ԲԱԲԳԵՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

(ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ՆՕԹԵՐ)

Բարգէն վարդապետի այդ միջոցին Կ. Պոլսոյ մէջ ունեցած գրական գործունէութեան ամենէն յիշատակելի արդիւնքներէն մին պէտք է նկատել «Լոյս» եկեղեցագիտական շաբաթաթերթի հրատարակութիւնը, որ տեւեց անխափան երկու տարիներ, 1905 Յունուար - 1906 Դեկտեմբեր: — Մեր մէջ միշտ եղած են, թէ և ոչ անընդհատ շարունակութեամբ, յընդհանուր կրօնական ոգւով և պատահաբար միայն եկեղեցագիտական ուղղութիւն յիշեցնող պարբերականներ: Անոնց մէջ հնագոյններէն են անշուշտ էլմիածնի «Արարատը», Որմեանի «Արծառն», Սրմաշի «Յոյսը», և այս մեր «Սիրան» հին շրջանը (1866-1877): Պէտք է յարենք սակայն իսկայն թէ այդ շրան ալ, թէ և ի սկզբան կրօնական նպատակի մը վրայ լարուած, շուտով շեղած են անկէ՝ զի ազգային, հասարակական, աւելի ճիշդ՝

հայրենասիրական, կէս-գրական և իր թէ իմաստասիրական և բանասիրական ոգւով գրուած յոգևածներ հետզհետէ աւելի տեղ գտած են անոնց մէջ քան բուն կրօնական ոգւով մտածուած հոգեղէն գրութիւններ: Ուրիշներ, Գրիգորիս Ալէքիմէանի «Թոյնիկ Պեղատեան» եւ Հմայեակ Դիմաքսեանի «Լոյսը», խմբագրութեամբ աւելի տակար և կեանքով աւելի կարճատեւ, նոյն ճամբէն անցան: Այս վերջիններուն կարգին պէտք է դնել անշուշտ, թէ և շատ աւելի գնահատելի աստիճանի մը վրայ, «Տառար»ը, նախ խաչատուրեանի սկսուած և ընդհատուած ըլլալով Սիւրմէլեանով յառաջ տարուած ու Կէօզլուբեանով, և ցարդ իր «Խոսնակ» շարունակուած հանգչար: — Անոնց, այսինքն կրօնական, եկեղեցագիտական, գրական, բանասիրական եւայլն խառն ուղղութեամբ հրատարակուած հայ հանդէսներ:

բուն մէջ, ամենէն յաջողածը պէտք է ընդգծել անշուշտ Արմաշի Դպրեմանեան կրօնաթիւթի ՎՄԱԽԻՆ, Օրմանեանի եւ Կոստանի առաջնորդութեամբ և այդ հաստատութեան առաջին հոգեւոր խմբագրական աշխատակցութեամբ Կ. Պոլիս հրատարակուած շաբաթական, արդարեւ հմտալից և շահեկան բովանդակութեամբ և ընթացողութեամբ գրականութեամբ պարբերական մը, որուն միակ թերութիւնն էր թերեւ երկարաշունչ և մշակուած ուսումնասիրութեան պակասը, որուն համար թուողիկ և ասորացի նկարագիր մը կը ստանար թերթը։ Կրնանք սակայն ըսել ամենայն վստահութեամբ որ եթէ քաղաքական կացութեան հետեւեցող շուտով չվերջանար, — զի հազիւ տասնեակէ թիւ կարելի եղաւ հրատարակել, 1896 Յունիս 1էն մինչև Օգոստոս 10. Օսմանեան Դրամատան գէպըին գահավիթած աղէտքը, որ և է ուրիշներէ աւելի պիտի կարենար ծառայել իր նշագրական։

Պէտք է խոստովանիլ թէ մեր մէջ բուն կրօնական ոգւոյն ծառայող թերթը եղած է, թէ և այն ալ լոկ հասարակ ժողովուրդի հոգեկան կարիքի տեսակէտով, Քորոս Ջուղայեցիի խմբագրած շաբաթական «Խոսնակ» շաբաթականեայց եկեղեցւոյն, որուն բովանդակութիւնն էր լոկ մեկնութիւն կիրակիի աստուածաշնչական ընթերցումներուն և ստէպ նաեւ շարականներուն բացատրութիւն, շաբաթական տօնախմբութեանց ամբիւ, հանդերձ կրօնական այլ գիտելիքներով։ Այս թերթին ալ, սակայն, երեք ամիս միայն տեսց, ինչպէս սկիզբէն առաջագործած էր, խմբագրին Պոլսէն հեռանալ ստիպուած ըլլալուն համար։ և տարիներ վերջ, երբ Քորոս եղաւ Քուրդոս քահանայ Զուղայեցի, ի Մանչեսթր, հոն վերջու կըսուեցաւ և բուսական տարիներ շարունակուեցաւ, նոյն ուղղութեամբ և աւելի լայն ծառայով և խնամուած պարունակութեամբ, այս անգամ Նախ Ամեղեցիի Հայաստանեայց եկեղեցւոյն հետ միասին Իսկ Ուսումնական ի Կ. Պոլիս շարունակութիւնը և ձեւապնդութիւնը եղաւ, Զուղայեցիի գայն թողնելէն ետք, Վոսիակ Հայ Սկիզբեցւոյ, խմբագրութեամբ Վահան Վարդապետ Տէր Մինասեանի. ու արդէն կարելի է մոկարեցիլ թէ ինչ աս-

տիճանի թերթ պէտք է եղած ըլլայ ան։ Այս ամէնը, այս բոլոր թերթերը եկած ու անցած էին իրարմէ աստի կամ վերջը, զի ժամանակագրական ճիշդ կարգով չէ որ յիշեցինք զանոնք։ Հոս իսկ երբ Բարդէն Վարդապետ մտածուած ունեցաւ իրենը ընթատարակելու, ժամանակը ոչ միայն թոյլատու ալ նոյն իսկ նպատակաւ էր այդ բանին։ Օրմանեանի պատրիարքութեան ատեն, Համիտեան բռնապետութեան ամենէն խիստ շրջանին, երբ կարիք չէր ազգային կամ հայրենասիրտ ու և է ձեռով հայկական գրականութեան խոսքն ընել Քուրդի մէջ, երբ ժողովուրդին հասարակական հոգեբանն ալ ժամագրաւոր էր դարձած պատրիարքարանը, Օրմանեանի կըրօնական և եկեղեցւոյն ղեկավարական ուսեղ աշխարհը, ուսումնական և լուրջ կրօնաթիւթ մը ամենքէն փափաքուած բանն էր. բաւական էր որ անոր խմբագրութիւնը յանձնուած ըլլար կարող ձեռքի մը։ Ու Բարդէն, ոչ միայն իրեն տարիներ ի վեր իր գրական կարողութիւններով ճանչցուած հոգեորական մը, այլ նաեւ թէ՛ Դպրեմանեան ՎՄԱԽԻՆ մէջ՝ Նախ իր կրօնական և եկեղեցւոյն ղեկավարական յոյժածներով, և թէ՛ ապա՝ այդ թերթին խափանումէն տարիներ վերջը, Տիգրան Արքիպիարանի խմբագրած ՎՄԱԽԻՆ կէս-կրօնաթիւթի մը վերածելու մտքը Կ. Իսթիւնէնի և Արմաշի խնամակալութեան միջև գոյացած համաձայնութեան յետոյ իրեն թերթին կրօնական բաժինին խմբագիր իր ցոյց տուած ձեռնարկութեամբ, յաջողութեամբ էր այդ պաշտօնին։ Միակ դժուարութիւնը, որ կրնար ցցուիլ իր եռանդին առջև, կատարուած թեւեւ գաղափարները համարուելու իր պաշտօնէն էր. քանի որ Մուշէն գաղափարն ի վեր տեսակ մը տի գիպանալն կենքէ մը կ'ապրէր Ղալաթիոյ քարոզութեան մէջ, պատրիարքարանի հսկողութեան ներքեւ։ Օրմանեան չուզեց բոլորովին իր երաշխաւորութեան տակ առած ըլլալու ձեռք գործին. քայքայ զիմեց աւելի վարպետ երեսարքի մը։ Վահան Վարդապետ Տէր Մինասեան, Վոսիակի գաղափարներն յետոյ, իրեն թուրք բռնապետական ուսեղները և իրեն թերթը ունեցեր էր թերթի մը արտօնատիրութեան իրաւունքը ստանալու,

իրը թէ ի հարկին հակառակ գրելու համար արտասահմանի հակաթուրք հրատարակութեանց. այդ թերթին էր «Նյուսթը», որ թափաբեւեռ գրականութեան մը իր նմուշները կը շարէր մերթ ընդ մերթ իր հայրտա պատուովին բոցին տակ: Օրմանեան խորհուրդ տուաւ Բարզէնի, վաճառ ապահովութեան պարզապէս, վարձել այդ թերթը, պահելով Տէր Մկրասեանի արտոնաւորութիւնը անոր վրայ, և ինք մնալով սոսկ խմբագիր: Պատուական և եկեղեցատէր պաշտօնները, Կարապետ Ռորասեանին, աշխուղաբար ստանձնեց հրատարակութեան նիւթական հոգը. աւելոյս ոկսաւ հրատարակուել 1905 Յունուարին սկիզբը իրրեւ շշտաթաթաբեթ եկելիցսակալան:

Նոտարագրուած այս բառը իր իմաստն ցնի հոտ. Բարզէն, իրրեւ վարդապետ էլ կեղեցւոյ, իրրեւ կրթուած և գիտակից հոգեւորական, իրին ուսումնական բոլոր միւս ընկերներու պէս՝ այն տեսութիւնն ունէր թէ կրօնքը պէտք է ճանչնալ և ճանչցնել եկեղեցւոյ մտածումէն պրիմաթիւս լոյսի մը մէջէն. առանց տոտոր ան իմաստասիրական գաղափար մշն է լոկ, հետեւաբար և աշխպէս նկատելի: Իր խորքին մէջ կըրօնական թերթ մըն էր անշուշտ, որ կ'առաջադէր հրատարակել, բայց կը խորհէր նոյն ատեն թէ հայ ժողովուրդին տրուած կրօնաթիւրք մը իր եկեղեցիին կեանքին մէջ ապրուած կրօնքին գիտութիւնն է որ պիտի սորվեցնէ: Այդ տեսութիւնը, որ իր ըրած կրօնական գրականութեան մէջ տիրող գաղափարն է հզաժ միշտ, աւելի բացորոշ կերպով երեւան կուգայ «Նյուսթի» երկամյայ ամբողջ հրատարակութեան մէջ, չան տատուած արտոնութեան, Ս. Գրոց մեկնաբանութեան, քրիստոնէական բարոյազրուութեան և այլն և այլն վերաբերալ ամէն գրութիւն Հայ եկեղեցւոյ կրօնական մասնադրութիւնն կամ հայրապետական գրականութիւնն է քաղուած մէջերումներով և գաղափարուած. քարոզները Հայ եկեղեցւոյ բնիկն պատշաճեցուած են ընդհանրապէս. հայ առնապիտուութիւնը իր կարեւոր տեղն ունի, Հայ եկեղեցւոյ բարեկարգութեան հարցը կը յուզուի քանիտք, և կանոնադրական խնդիրները կը բացատրուին. Հայ եկեղեցւոյ հին և նոր եկեղեցական մեծ գէմքերէն շատեր, Օմնեցի, Նարեկա-

ցի, Տաթեւացի, Նաւիան, Կոլոտ և այլն կը ներկայացուին խնամով. եկեղեցական եւ կրօնական բառեր և անուններ վերլուծողն կը ստուգարանուին յաճախ, եղած հարցումներու ի պատասխան և ընթացիկ հարցերու շուրջ լուսաբանութիւններ կը տրուին, և վերապէս մայրաքաղաքին և գաւառներու եկեղեցական կեանքն արձազանգ կը դանէ ստէպ:

«Նյուսթի» յատկանշական առաւելութիւններէն կարելի է մատնանել ընդ հետեւալ կէտերը. եկեղեցականներու և աշխարհականներու միանգամայն ուղղուած է ան. այս պատճառաւ եթէ բաւական թուով կան անոր մէջ գաւառաբանական և կանոնադրական գրուածքներ, շատ աւելի են ոսկայն անոնք որ աւանդաւորութիւն, աշխիքն ժողովուրդին հասկնալի ըլլալու գիտումով են զրի առնուած:

Թերթը իր որոշ ծրագրին ու մեթոտներով. քանի որ թիւ վերածանել վերջ կը զգաս թէ ոչինչ կայ անոր մէջ պատահական կամ ըստ հանդիպման առնուած. ընդհակառակն յողուածներէն շատեր կանխաւ յանձնարարուած ըլլալու ապաւորութիւնը կուտան:

Գրականութիւնը չէ խմբագրին մըտահոգութիւնը թերթին հիւստուածքին մէջ, բայց իր պահանջն է մաքուր հայերէնը եւ յատակ շարագրութիւնը. այս պատճառաւ գրեթէ չեն հանդիպիր արգահատելի զբուածքներ, որոնց յաճախ լայն բացած են սերլը թերթի իրենց գունները՝ պարզապէս յողուածագիրները չցաւցնելու տղորմիլի մտայնութեամբ:

Ամէն թիւի սկիզբը անպատճառ խմբագրական մը գնելու պայմանագրական սովորութիւնը կանոն մը չէ Բարզէն վարդապետի «Նյուսթին» համար. բայց յաճախադէպ են խմբագրապետին ստորագրած ու մանաւանդ անտոտարագիր գրութիւնները, որոնց մէջ եկեղեցական-հասարակական հարցեր կը մշակուին:

Հոս, «Նյուսթի» մէջ հաւաքուած են ժամանակին թուրքոյ հայ եկեղեցականներէն երկու մեծագոյնները Օրմանեան և Դուրեան, և բոլոր անոնք որ գրական կարողութիւն և գրիչ շարժելու շնորհ ունին աւելի կամ նուազ աստիճանով, և որոնք կը գրեն հոգեոր գգացումով. Զաւէն Սրբա-

զան Տ. Եղիաեան, Տիրայր Մարգարեան, և Դպրեվանքի կրտսերներու, այսինքն բուն Դուրեան աշակերտութեան խումբէն՝ Մեսրոպ Նարոյեան (Կ. Պոլսոյ այժմեան Ս. Պատրիարքը) Սահակ Օտապաշեան, Երուսաղէ Բերտալեան, Արտաւազդ Գալէնաշեան, Կորիւն Նսայեան, Ղեւոնդ Դուրեան, Գարեգին Քաջատուրեան, Եղիշէ Սալեհեան, Գարգու Դանիէլեան, Շաւարշ Սահակեան, Պոսկ Տ. Քորէնեան և Շահէ Կասպարեան վարդապետներ և Պօղոս եւ Դեղաւ որակաւագներ. իսկ ոչ Դպրեվանքեան հոգեւորականներէն կ'երեւին Տրդատ Եպս. Պալեան, Մկրտիչ Սեպ. Աղաւունջի, Ներսէս Դանիէլեան, Վահան Տ. Մինասեան, Սերովբէ Սամաւէլեան վարդապետները, — աւելի հաճելի է անշուշտ զիտել այս թերթին մէջ երեւումը քահանայներու, որոնք ոչ միայն սրտագինս կը հետեւին կըրօնական գրականութեան շարժումին, այլ նաեւ կը մասնակցին անոր, արձակ բայց մանաւանդ չափազ գրութիւններով. ասանք են. Յովհաննէս Մկրեան, Վահան Սոյեան, Ներսէս Թադեւզեան, Եղիշէ Գալաշեան, Ղեւոնդ Ա. Ստեփանեան, Յարութիւն Սարգիսեան, Գարեգին Աէֆեմեան, Ներսէս Նըշանեան, Թադէոս Մ. Ներսէսեան, Դուրգէն Շալճեան, Վարդան Զաքարեան և Կասպապետ Գարապաշեան քահանայները: — Ուշաքրաւ է նշոյալէս մասնակցութիւնը աշխարհականներու որոնք են. Յ. Գ. Մամբրեան, Տօքթ. Յ. Թօփեան, Ս. Յ. Պալապանեան, Յ. Զադոյեան, Յ. Բ. Ներսէսեան, Պօղոս Մուրատեան. Դպրեվանքի աշակերտներէն՝ Գ. Ս. Պօյաճեան, Հայկազուն Հապէշեան, Մկրտէք Փանոսեան, Մըկըրտիչ Քէշէճեան, Տիգրան Կարմիրեան. քանաստեղծներէն. Գ. Վահգվահեան, Գր. Կալուստեան, Մ. Թէրլէմէզեան:

Բայց «Լոյս»-ի հաւաքածուն մինչեւ այսօր զեւ կը յանձնարարէ ինքըինքը իր քաղաքիւ կարեւոր յօդուածներովը, որոնք ուսումնասիրութիւններ են յաճախ Ասոնց մէջ կարելի է մատնանշել, Օրմանեան Սըրբապանի չորս աւետարաններու համաձայնական պատմութեան գրութեամբ գրուած յօդուածաշարքը, որ յետոյ Համապատումը եղաւ. ինչպէս նաեւ եկեղեցիներու դաւանութեան, ծէսերու և նուիրապետութեան վրայ գրուած յօդուածները «Արթի» լա-

տինք չորեքտասանեայ իցին՝ հետաքրքրաշարժ յօդուածաշարքը. Դուրեան Սրբազանի քերթուածները, մասնաւորաբար առնեք որ յետոյ «Հովուական սրինդ»-ին մեծագոյն մասը պիտի կազմէին, և անոնք որ Շնորհալիի աւետարանական տաղերգութեանց ծանօթ վերածումն են աշխարհաբարի, Ս. Դրոց թորգմանութեան առթիւ լուսանցքի նօթիւրը, և Ս. Մեսրոպէն առաջ գիր եղած չլինելու մասին նօթ մը. Զաւէն Վրդ. Տէր Եղիաեանի «Կոյճ» Օձնեցիս յօդուածաշարքը, Պոսկ Վրդ. Տ. Սորէշեանի «Եկեղեցական բառեր և ասացումներ» շարքը յօդուածներու, ոչոք եկեղեցական բանասիրութեան շահական փշաւներ են. Տօքթ. Յ. Թօփեանի «Լ՛՛՛նչ է արդի Աստուածաբանութիւնը» վերնագրին տակ գրուած ընդարձակ յօդուածները՝ «Եւաղու» հայ վանականութեան» վերամտելն գրուածքին թարգմանութիւնը, «Զատիկ», «Եօթներեակի» ծագումը, «Հայ և Ասորի եկեղեցիներու յարաբերութիւնները» և զանազան ուրիշ յօդուածներ. Շահէ վարդապետի «Կուսակցութիւնը Հայ Եկեղեցւոյ մէջ» յօդուածը, Սողոմոնի Իմաստութեան քերթին վրայ քննարանական եւ բնութեան խնդրոյ զրոյց դաւանաբանական սուտմնասիրութիւնները. Մեսրոպ Վրդ. Նարոյեանի բացի քանի մը քարոզներէն, «Հայ Եկեղեցի», «Հայ առաքելականութիւնը» և «Հին Կտակարանի» ծագումը յօդուածները. Եր. Վրդ. Փէրտահեանի «Հաղորդութեան խորհուրդը» յօդուածաշարքը, Սահակ Վրդ. Օտապաշեանի «Հայ Եկեղեցւոյ քարոզչութեան» յօդուածաշարքը, Շաւարշ Վրդ. Սահակեանի «Գառնութիւն» հերետիկոսացը, Ղեւոնդ Վրդ. Դուրեանի «Մկրտութեան խորհուրդը», «Չորս աւետարաններու ծագումն ու վաւերականութիւնը», «Ս. Դրոց բնապատմութիւնը» յօդուածներու շարքերը. կըս յետոյ առանձին տետրակներով ալ կ'ատարակեց:

Գալով բուն իր գրածներուն, որոնցմէ ոմանք խմբագրականներ են, և ուրիշներ պարզապէս խմբագրին կողմէ յօդուածներ, անոնց մէջ շատիւ կան որ եկեղեցական-հասարակագիտական բնոյթ ունին. ուրիշներ՝ հետաքրքրական նկարագրով կը ներկայանան. կան որ կ'ըմախսական արժէք կը յայտնեն. կան նաեւ եկեղեցական-քանասիր-

րական տեսակէտով նկատելի գրուած քննիւր, որոնց մէջ կ'իմանանք նաեւ քանի մը կասեցումներ, որոնք յօգուածները, որոնք ուսումնասիրական ձգտումով են գրուած: Մասնաւորապէս ուշադրութեան արժանի են ստացուած հարցումներու տրուած պատասխանները, իբրեւ լուսարանութիւն ինչ ինչ եկեղեցական կամ կրօնական խնդիրներու հետաքրքրական են այդ հատուածիկները, ոչ միայն իբրեւ պատկեր ժողովրդական հետաքրքրութեան, այլ նաեւ ցու-

ցանիչ խմբագրին լուսնումնակներուն և տեսակէտներուն՝ եկեղեցագիտական մանր ուսմանց այդ մարզին մէջ:

Կ'արժէ որ մէկ նայուածքով մը անցած չըլլանք բուն իր գրչէն եղած այդ յօգուածներուն, խմբագրական ուսումնասիրութիւններուն և նօթերուն առջեւն, զի մտածողը, յաճախ, իր գործերէն աւելի՝ այդպիսի գրութեանց մէջ կը ճանչցուի:

(Շարունակելի)

(11)

Գ.

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

Մ Ա Ր Թ Ա Ե Ի Մ Ա Ր Ի Ա Մ

Երկու փոքր. Մարթա ունէր շագանակի գոյն մազեր,
Պայծառաչուի Մարիամը, փոքրը, վարդագեղ, խաբսեաւ էր.
Ու Անիկա, որ աւելարհի պիտի կսակէր սէր անձուն,
Էր Առաջնորդը ապահով այդ վարամոտ սիրտերուն:

Մարթա, քէեւ քիչ մը գոռոզ, փրուհին ինքն էր տունին.
Ձե՞ որ հոգերն ու խընամբներն իշխանութիւն կը ծընին.
Միւսը, որուն ծառայութիւնն ամէն նեղ էր մեծիւրէր,
Իր առաջնին յարկին ներքեւ օտարական մը կը քուէր:

Արդ, Մարթա, օր մը, երբ Յիսուսը ընդունած էր տունն իր,
Մարիամ, նրսած՝ Վարդապետին հով, կ'ուկնդրէր մըսաղիւ.
Ու խօսեցողը, զորս ինքն նոյն իսկ երկարել կը ջանար,
Իր պարզուկ միտքը կը կազմէր ուշադրութեամբ անըսպառ:

— «Ըսէ՛ ինձ, Տէր, կը կարծես՞ քէ ապականուած է հոգիս.
Քու կորսուած ոչխարն է ան... քէ այդպէս է՞ վա՛յ սքրիս»,
Կը քօթափեմ ես զայն ինձմէ, կուսամ քեզի. տա՛ր դուն զայն՞:
Ու միւնչեւ վերջը կը խըմէր լրսած խօսքերը, անձայն: